

**Euro-Latin American Parliamentary Assembly
Assemblée Parlementaire Euro-Latino Américaine
Asamblea Parlamentaria Euro-Latinoamericana
Assembleia Parlamentar Euro-Latino-Americana**

Commissie economische, financiële en handelszaken

25.11.2011

WERKDOCUMENT

Handel in grondstoffen tussen de EU en Latijns-Amerika

Corapporteur (LA): Oscar Arboleda (Parlandino)

Handel in grondstoffen tussen de EU en Latijns-Amerika

In de eerste jaren van het nieuwe millennium hebben zich als gevolg van een verschuiving in de wereldwijde verhoudingen over de hele wereld grote veranderingen voorgedaan op politiek, economisch en sociaal gebied. Opkomende landen, zoals die van de zogeheten groep van BRIC-landen (Brazilië, Rusland, India en China), verlenen de wereldhandel een nieuwe dynamiek die de grote mogendheden dwingt tot radicale verandering om hun belangen en handelspositie veilig te stellen.

Op hun beurt hebben ontwikkelingslanden te maken gekregen met een gewijzigde samenstelling van de externe vraag naar hun producten. Een voorbeeld is Latijns-Amerika (LA), dat van oudsher overwegend gericht is geweest op de uitvoer van grondstoffen naar de Verenigde Staten en de Europese Unie (EU) en op de invoer uit dezelfde regio's van fabrikaten met een hoge toegevoegde waarde.

Deze wijzigingen in de politieke en economische machtsverhoudingen in recente jaren hebben ertoe geleid dat LA nu meer dan ooit in een positie verkeert om zijn productieapparaat tot ontwikkeling te brengen en zich te profileren als toonaangevende regio, gezien de huidige vraag op de wereldmarkt en in het bijzonder de waarde van de omvangrijke voorraden niet-duurzame natuurlijke hulpbronnen en het enorme energiepotentieel dat op het grondgebied aanwezig is in de vorm van unieke waterrijkdommen.

Naast de winning van delfstoffen en energiegoederen als aardolie, gas en steenkool beschikt de regio over een landbouwsector die in beginsel de internationale markten kan veroveren met producten van uitstekende kwaliteit tegen concurrerende prijzen dankzij de lage lonen in de ruim twintig landen van het continent. Het is daarom van groot belang snel verbetering te brengen in de voorwaarden voor toegang tot de Europese markt voor producten uit LA.

In mei van dit jaar is tijdens de in Montevideo, Uruguay, gehouden Parlementaire Vergadering van EuroLat door commissie II (economische en handelsbetrekkingen) een besluit genomen waarin staat dat "de EU en de landen van LA zich zouden moeten inspannen om handelsbeperkingen te verwijderen met het oog op een soepeler commercieel verkeer. De tijdens de Doha-ronde van de WTO toegezegde substantiële hervorming van de subsidies op de uitvoer van landbouwproducten zou zo snel mogelijk haar beslag moeten krijgen."¹

In dit verband zij opgemerkt dat de betrekkingen die LA en de EU altijd hebben onderhouden, zich momenteel toespitsen op handelsverkeer via directe buitenlandse investeringen (DBI) door de EU in de regio. Daarvan profiteren vooral Chili en Mexico, aangezien deze landen al enkele jaren beschikken over een vrijhandelsovereenkomst met de EU. Peru en Colombia koesteren hooggespannen verwachtingen over de inwerkingtreding van hun overeenkomst in 2012 en de onderhandelingen met de Mercosur-landen zijn inmiddels hervat.

Het gevolg is een nieuwe dynamiek binnen de investeringen en handel tussen beide regio's. Terwijl de DBI's vanuit EU-landen ongetwijfeld zullen toenemen, zal er in Latijns-Amerika veel belangstelling ontstaan om producten te verkopen op een markt van 400 miljoen inwoners met in de meeste landen een grote koopkracht.

In dit verband doet LA er als regio verstandig aan gezamenlijk een beleid en strategie te ontwikkelen om te bereiken dat het op de middellange en lange termijn niet alleen grondstoffen produceert en uitvoert naar de EU, maar ook producten met toegevoegde waarde. Dat is namelijk het scenario dat nodig is voor een duurzame ontwikkeling van de economie en de modernisering

¹ Euro-Latijns-Amerikaanse Parlementaire Vergadering. Resolutie: Perspectieven voor de handelsbetrekkingen tussen de Europese Unie en Latijns-Amerika

http://www.europarl.europa.eu/intcoop/eurolat/assembly/plenary_sessions/montevideo_2011/resolutions/trade_es.pdf. Op afstand genomen op 4 oktober 2011.

van het productieapparaat.

Latijns-Amerika in de nieuwe mondiale context

In de nieuwe politiek-economische realiteit van de gemondialiseerde 21e eeuw hebben de Verenigde Staten ingeboet aan leiderschap, waardoor de economische activiteit sterk is teruggelopen. Tegelijkertijd ziet het er niet naar uit dat er op korte termijn een oplossing zal worden gevonden voor de eurocrisis, die tot een ontwrichting van de wereldwijde kapitaalmarkten heeft geleid. Daarbij komt dat Japan, voorheen de tweede wereldeconomie, zijn groeivoorzichten heeft zien verslechteren vanwege de natuurramp in maart.

Anderzijds spelen de BRIC-landen een rol van toenemende betekenis in de internationale handel, waardoor nieuwe mogelijkheden zijn ontstaan voor de internationale kapitaalstromen. In dit kader wordt Latijns-Amerika tegenwoordig niet slechts beschouwd als grote voorraadkamer om te voorzien in de sterke behoefte aan grondstoffen en voedsel in een steeds meer geïndustrialiseerde wereld, maar als regio die van de huidige turbulente crisis kan profiteren door betere voorwaarden en een sterkere positie op de wereldmarkt te verwerven.

Het antwoord van de regio op de crisis in de wereldeconomie

Na het uitbreken van de financiële crisis in 2008 ondervond de regio een positief effect van haar anticyclisch economisch beleid en de sterke vraag naar grondstoffen. Daardoor ontstonden er voor de EU uitstekende mogelijkheden om te investeren in landen als Chili, Colombia, Peru en Brazilië.

Volgens Pamela Cox, vicepresident van de Wereldbank, bleek de regio wonderwel bestand tegen de economische crisis. Voor het eerst in de geschiedenis gingen de ontwikkelingen van de wereldeconomie aan Latijns-Amerika voorbij en bleef het continent min of meer immuun. De macro-economische resultaten van 2010 waren zelfs uitstekend dankzij het adequate economische beleid en de opbrengsten van de uitvoer van grondstoffen, aangezien er geprofiteerd werd van de gestegen prijzen van landbouwgrondstoffen, mineralen en oliën.

Het zware tij waarin de EU op dit moment verkeert, kan echter ook nadelige gevolgen voor LA krijgen als de handelsactiviteiten, investeringen, overmakingen en fiscaal evenwicht afnemen. Daniel Titelman, hoofd van de afdeling Onderzoek van het Economisch Comité van CEPAL, vergelijkt de financiële crisis van 2008 die uitbrak door toedoen van de *subprime* hypotheek met de eerste helft van de wedstrijd, die de regio heel goed heeft afgesloten. Met de problemen rond Griekenland en het risico dat andere economieën van de EU zoals Portugal of Spanje besmet raken, is de tweede helft nog maar net begonnen.

Zoals in het laatste verslag van het IMF staat, is de angst voor het onbekende groot. Deze onzekerheid kan tot gevolg hebben dat de economische crisis escaleert en de groeicijfers een neergaande lijn laten zien.

Handelskader van de grondstoffen

Volgens Eurostat, het directoraat-generaal van de Europese Commissie voor statistische informatie, beheerst de EU 20% van de wereldhandel en is zij de tweede handelspartner van Latijns-Amerika. Op hun beurt zijn de twintig landen van Latijns-Amerika goed voor 6% van de buitenlandse handel van de Europese Unie, verdeeld over landbouwproducten (23%) en voedingsmiddelen (21%).

Daarnaast is er een aanzienlijke exportstroom van goederen van de winningsindustrie (18%), grondstoffen (2,4%), brandstoffen (11%), fabrikaten (10%), chemische producten (5%), transportmaterieel (3%) en producten van de automobielsector (11%).

Van haar kant levert de EU aan Latijns-Amerika hightech-producten met een hoge toegevoegde

waarde, zoals landbouwmachines, materiaal voor het vervoer en chemische producten.

Volgens dezelfde bron voerde LA in 2009 voor een bedrag van ongeveer 75 miljard euro uit naar de EU, waarvan 65% grondstoffen (48 140 miljoen euro) en 33% fabricaten (24 728 miljoen euro).

De eeuw van Latijns-Amerika

Dat dit de eeuw van Latijns-Amerika zou zijn, valt met regelmaat te horen onder een groot aantal Latijns-Amerikaanse leiders, ongeacht hun politieke overtuiging of standpunt inzake het streven naar regionale eenheid. Er is een algemene drang om van LA een speler van wereldformaat te maken. Overheid en bedrijfsleven zouden hieraan gezamenlijk invulling moeten geven door er vanuit de integratiegedachte voor te zorgen dat de regio de positie verwerft die van haar wordt verwacht.

In vergelijking met andere regio's heeft LA unieke voordelen. De voorraden winbare hulpbronnen zijn er groter dan in welke andere regio ook. Gezien de prijzen van grondstoffen biedt dit LA dus goede perspectieven.

Er zullen nieuwe markten moeten worden betreden, naar het voorbeeld van Peru, Colombia, Brazilië en Chili. Enerzijds is het van vitaal belang de productiviteit te verhogen of anticyclische mechanismen te bevorderen om te proberen het groeitempo van de regio vast te houden. Anderzijds is het zaak een aanhoudende, toenemende stroom grondstoffen te waarborgen, niet alleen naar de Europese Unie maar ook naar andere markten, zoals Azië en het Stille-Oceaan gebied, en te zorgen voor diversificatie en innovatie van de uitvoerproducten.

Volgens Silvia Reyes, hoofd van de afdeling Handelsvoorlichting van Proexport, het Colombiaanse bureau voor exportbevordering, is de regio niet alleen rijk aan niet-duurzame hulpbronnen zoals steenkool, aardolie en aardgas, maar zijn er legio mogelijkheden om duurzame energie te produceren middels waterkracht en biomassa, de bronnen van de toekomst, zodat aan de voorwaarden wordt voldaan om van deze eeuw de gouden eeuw van Latijns-Amerika te maken. Zij stelt verder dat de regio zich voor de ontwikkelde economieën zou moeten ontwikkelen tot leverancier van energie uit alternatieve bronnen.

Gelet op het ruime aanbod aan landbouwproducten en de internationaal gezien concurrerende loonkosten, zou de regio zich nu moeten ontwikkelen tot agro-industriële productiezone en tegelijkertijd streven naar de totstandbrenging van productieketens.

Mauricio Ramírez, voorzitter van ACOPI, de Colombiaanse vereniging van middelgrote en grote ondernemingen, oordeelt dat de regionale ontwikkeling sterk afhankelijk is van de groei en ontplooiing van het particulier initiatief, en wel in de mate waarin de sector van micro-, kleine en middelgrote ondernemingen erin slagen sneller te groeien dan grote multinationale bedrijven.

Dat is een van de redenen waarom er in kader van de subregionale integratie naar zou moeten worden gestreefd in de grensstreken, waar veel handelsactiviteit plaatsvindt, te zorgen voor schaalvoordelen door samen te werken op het gebied van productie. Dat kan worden bereikt via een samenwerkingsbeleid op basis van solidariteit met als doel producten met toegevoegde waarde tot stand te brengen. Op die manier kan de regio doeltreffend concurreren op markten als die van de EU, waar hoogwaardige producten tegen een scherpe prijs worden verwacht.

In het geval van de Latijns-Amerikaanse producent is het de landbouwer die in laatste instantie het sterkst benadeeld wordt door de hoge handelsbarrières die de Europese Unie opwerpt voor onze producten. Daarom presenteerde Comité II van Eurostat op 1 mei 2008 aan het plenum van het Europees Parlement een besluit waarin werd opgeroepen door te gaan met het nastreven van de doelen van de Doha-ronde. Specifiek worden onder punt 10 de EU en de Verenigde Staten aangespoord hun landbouwsubsidies drastisch te verlagen, in het bijzonder de uitvoersubsidies,

aangezien daarmee de internationale handel wordt verstoord en de belangen van ontwikkelingslanden worden geschaad.¹

Voor een betere ontwikkeling van Latijns-Amerika is het essentieel te zorgen voor *fair trade* met de EU en handelsalternatieven te stimuleren die gunstig zijn voor beide partijen.

Als gevolg van de stroom grondstoffen naar Europa wordt LA gezien als een belangrijke voorraadkamer van primaire producten. Bij overmatige exploitatie van de natuurlijke hulpbronnen kan deze situatie echter een nadelige uitwerking hebben op de milieuduurzaamheid van de regio. Het is daarom ook belangrijk dat de regio een gemeenschappelijk beleid ontwikkelt voor de bescherming van de oerbossen, watervoorraden en bodemschatten, waarbij de EU erop toeziet dat het milieu in Latijns-Amerika wordt ontzien.

Er moet voortgang worden gemaakt met particuliere samenwerkingsverbanden om herstel mogelijk te maken. Als afnemer van primaire producten uit LA moet de EU de politieke ruimte blijven creëren om concrete compromissen te bereiken ten behoeve van het behoud en de eerbiediging van onze natuurlijke hulpbronnen.

Op dit punt moet er binnen de biregionale politieke dialogen worden gezocht naar vormen van eerlijke handel die gunstig zijn voor de ontwikkeling van het productieapparaat in Latijns-Amerika en tegelijkertijd de productiviteit in de EU helpen verbeteren.

Tot slot is het belangrijk te beseffen dat Latijns-Amerika niet stil zal staan, ook al is er veel onzekerheid over de eigen toekomst en over die van Europa. De regio is rijk aan aardolie, gas, waterkracht, metalen, watervoorraden en land voor voedsel, maar er zal een actieplan moeten worden opgesteld om al die natuurlijke rijkdommen om te zetten in producten met toegevoegde waarde of in fabriekaten.

¹ Euro-Latijns-Amerikaanse Parlementaire Vergadering. Resolutie: Perspectieven, uitdagingen en kansen van de Ronde van Doha

http://www.europarl.europa.eu/intcoop/eurolat/assembly/plenary_sessions/lima_2008.htm/adopted_docs/resolution_trade_committee_es.pdf. Op afstand genomen op 10 oktober 2011.